

Lê Ngọc Hùng – 10B6, 11C6, 12C5 (77-80)

Kính gửi đến các Thầy Cô lòng biết ơn sâu sắc của học trò nhỏ ba mươi năm trước. Vì nhiều lý do, phải qua một thời gian dài, học trò nhỏ mới có dịp bày tỏ sự tri ân này.

Kính gửi các Anh Chị Em cựu học sinh Trần Quốc Tuấn lời hỏi thăm chân tình nhất, và sự thông cảm sâu sắc nhất về các nỗi ưu tư vì khoảng cách địa lý và về các mất mát tạm thời cũng như mãi mãi trong tình bằng hữu.

Xin phép Thầy Cô và Anh Chị Em để đổi cách xưng hô cho phù hợp với không khí của trang Web này.

1

Ba mươi năm, một cái chớp mắt. Bao nhiêu sự việc đến rồi đi. Khó khăn trong mưu sinh và các lo toan thường nhật đã bào mòn đi rất nhiều tình cảm. Bước qua tuổi bốn mươi, một đêm nào đó nửa khuya thức giấc chợt thấy có cái mình có hết, nhưng cũng có những thứ mà mình gần như trắng tay, trong đó có tình bằng hữu. Một hôm tỉnh cơn say nhưng vẫn thao thức nhớ về một người bạn tuổi hoa niên, hoặc một nụ cười làm rung động tim mình ngày đó...

Với Internet, thế giới chỉ gom gọn trong cái máy tính, khoảng cách địa lý có vẻ như không còn ý nghĩa. Nhưng từ một góc khá xa của Trái đất, H tình cờ lần ra trang Web này. Khó có thể diễn tả được cảm giác khi nhìn lại những cái tên quen thuộc, những khuôn mặt quen thuộc, không gian quen thuộc – những điều mà H nghĩ đến cuối đời, mình sẽ khó có cơ hội nhìn thấy lại.

Cảm giác rùng rợn khi PO trả lời với subject của mail đầu tiên: “H ơi, PO đây”. Và sau đó là cơn mưa mail từ các bạn và từ Thầy Chủ nhiệm năm xưa. Tuyệt vời.

Không biết làm sao để cảm ơn PO - “người vác tù và vĩ đại” - H nói với với PO: “PO mà ở đây sẽ được (bị) H hun một cái (để cảm ơn)”.

Bà chủ PO bảo “H ơi, viết cảm nghĩ đi”.

“PO à, cảm nghĩ để chia sẻ trong nhóm nhỏ thôi...Chữ nghĩa bao nhiêu năm trả cho Thầy Sơn hết ráo rồi...”

2

Nói thì nói vậy, nhưng chiều lòng PO, H viết bài này. Không phải là cảm nghĩ, vì những gì H “cảm” và “nghĩ” đều đã được Thầy Cô và các bạn cảm nghĩ giùm trước hết rồi. Đi sau có cái lợi hại (đã lợi còn hại, thầy Sơn đừng đét tay em nhé) giống như khi lợi nước vậy mà. Thôi thì kể chuyện gì mà ít người biết hoặc như tựa của cuốn tiểu thuyết nào đó “Chuyện bây giờ mới kể” vậy...

3

Tháng Chín, mùa mưa năm 1979. Phòng Cô Sâm. Cờ Đỏ anh trực văn phòng.

Đã qua một giờ trưa, ngoài trời mưa như trút nước, tối sầm.

Các Cờ Đỏ em đội mưa đóng cửa trường. Sân trước lá bã đậu, lá và hoa phượng sót rụng đầy. Cờ Đỏ anh vừa đóng cửa sân trong vừa cười với Bà Sáu đang đội tấm nilon “Khiếp, mưa gì mà mưa mãi thế...” rồi ra dấu cho các Cờ Đỏ em ăn cơm đi. Bọn nhỏ nháy nhó “mưa vậy tụi em nhịn đói”.

Các em từ Hai Bà Trưng, Văn Minh, Văn Lang... mới vào trường năm nay đã yên vị trong lớp làm bài kiểm tra chất lượng đầu năm.

Các hành lang vắng ngắt với đủ màu áo mưa xanh đỏ. Dọc hành lang chỉ có tiếng mưa và nước chảy. Các Cờ Đỏ anh khác đang ướt lướt thướt hồi hả sắp xếp bãi xe trong. Nước ngập rồi. Dặn nhau “ráng cực chút, nhưng hết giờ xe để lấy mà mình cũng dễ quan sát...”

Những ngày vừa khai giảng, chưa tổ chức được Cờ Đỏ em cho khối lớp Mười mới nhập trường, đành phải chờ cho xe đạp về một lượt vậy. “Lúc này mà mất cái xe thì má đánh chết, chắc có nước đi bụi luôn”.

Cờ Đỏ anh ghét nhất cái lúc phải mở bộ loa của thầy Tốt “Yêu cầu các bạn có xe đạp khẩn trương đến bãi xe, Đội Cờ Đỏ sẽ mở cửa sau năm phút nữa...” Sau buổi kiểm tra lớn như vậy, rất nhiều em bé sẽ thần thờ, trời mưa như vậy các nàng sẽ cứ đứng mãi trên hành lang. Những ông tướng nhà trời phi ra sớm sẽ bị giữ lại ở cổng, bực bội như ngựa bị kìm cương, sẽ làu bàu “chừng nào mới cho ra đây trời”. Sẽ phải mở cửa sớm thôi. Làm sao mà giữ các bạn lâu quá được. Khổ nhất sẽ là các Cờ Đỏ em, chỉ có nước “đội mưa đứng đông” trong bãi xe mà quan sát, hoặc khiêng từng chum ra sân trước chờ các khổ chủ. Còn bị cằn nhằn nữa chưa biết chừng.

Trở lại Văn phòng, Cô Sâm chuẩn bị về nhà “Mấy đứa ráng hen, Ồn rồi Cô bắt Cờ Đỏ em ôm hết để mấy đứa năm nay học thi” “Đâu có sao Cô, mới vô năm mà, tụi em gồng hết Học kỳ Một được” “Mấy đứa mà rút chắc Cô chết” “Cô đừng lo, Cờ Đỏ phải học giỏi nói các bạn mới nghe” “Ừ, Cô chạy về nhà, chút Cô quay lại” “Dạ, mưa gió Cô đi cẩn thận”.

Cờ Đỏ em nhỏ con chút xíu lúp xúp chạy ra mở cánh cửa sắt nhỏ.

...

“Anh, vụ này tính sao?” “Giờ này mới đến, cả trường làm bài gần được tiếng rồi”

Cờ Đỏ em dẫn vào Văn phòng một cái áo mưa nilon trong bông hột vịt tròn màu xanh độn một cục vì cái túi đeo bên trong to đùng.

Một cái đầu tóc dài ướt nước mưa rùng rùng.

“Mẹ ơi, đi kiểm tra mà giờ này mới tới, đã có bài vở gì đâu mà đeo cái túi bụi chẳng vậy kìa” – Cờ Đỏ anh nghĩ trong bụng, nhưng vẫn phải sửa giọng “Bạn đi kiểm tra hả, sao trễ vậy, làm sao vô lớp giờ này được”.

“Em nói rồi mà bạn năn ni quá”

Một cặp mắt tròn trên một gương mặt ướt nước mưa và nước mắt. Cái miệng hơi móm chỉ mếu máo được đúng một câu “Cái đồng hồ nhà em trưa nay bị chết...” rồi thì nước mưa và nước mắt.

“Bạn học lớp nào” “Dạ Mười Xê Ba, lớp Cô Kim Hoàng”

Cờ Đỏ anh suy tư một chút “Má Kim Hoàng khó lắm nhưng thương mình” rồi bảo Cờ Đỏ em “Kê, bị la tính sau, em đưa bạn xuống lớp đi. Ráng nói sao cho bạn vô lớp làm bài được. Không có bài kiểm tra chất lượng đâu năm là phiên lắm...”

Em bé - nhưng không bé, cao xấp xỉ Cờ Đỏ anh năm đó – không nói không rằng, cặp mắt tròn và cái trán dô chỉ vừa nấc vừa gật đầu một cái, để nguyên áo mưa và cái túi bụi chẳng theo Cờ Đỏ em bước nhanh qua Văn phòng.

Cờ đỏ anh nhìn những dấu chân ướt “Người bụi vậy mà chân nhỏ xíu nhỉ” rồi lui cui đi lau văn phòng.

Những ngày sau đó, cả trường gom lại học chung trong buổi sáng. Thỉnh thoảng Cờ Đỏ anh lại nhìn thấy cặp mắt tròn đó.

...

Vậy mà ba chục năm rồi, trong cặp mắt tròn đó có cả sóng gió, có cả cái mặt của Cờ Đỏ anh và cái dấu chân nhỏ xíu đó đặt hiên ngang giữa cuộc đời của anh chàng.

...

Nhóc con luôn luôn bị cái đồng hồ Mẹ dựng dậy trước giờ đến trường cả tiếng mà chẳng hiểu vì sao.

4

“Hồi đó trường Bố Mẹ có cái cột cờ...”

Trong suy nghĩ của nhóc con, không cái trường học nào mà không có cái cột cờ.

Nhóc con lại càng không bao giờ biết có những trường học bé tí hoặc có to đùng đi nữa nhưng nằm ở ngoại ô hay nông thôn ngày xưa (cũng sơ sơ chừng ba bốn mươi năm trước) thì chưa chắc có cái cột cờ.

Trường bé tí, không có sân thì chả nhẽ đứng trong lớp chào cờ. Cái này nhóc con hiểu được.

Gục gặc gục gặc, nhưng nhóc con cũng sẽ chẳng bao giờ biết đứng chào cờ trong lớp là thế nào.

Sướng nhỉ, không có cột cờ thì không bị phạt đứng cột cờ được...

Thôi quên chuyện đó đi, có cái cột cờ đi. Có cột cờ thì phải chào cờ chứ.

Nhóc con lại té ngửa lần nữa vì chỉ biết chào cờ là chào cờ, tức là cả trường đứng nghiêm, lớp trực hoặc cả trường hát quốc ca và lớp trực hoặc học sinh xuất sắc hoặc “đội đặc nhiệm” sẽ kéo cờ lên, mọi người đều hãnh diện và cảm thấy vinh dự khi được là con dân của đất nước, v. v. và v. v... Những người kéo cờ phải rất tề chỉnh, nghiêm trang, thao tác làm sao nhẹ nhàng đưa lá quốc kỳ đến đỉnh cột cờ khi giai điệu của bài quốc ca ngân đến những nốt cuối...

Nhóc con chẳng bao giờ biết được trong trường học có lễ thượng cờ và hạ cờ mà đều được gọi là chào cờ.

Ngồi dậy, nhóc con dỏng tai nghe giải thích.

Các lớp anh chị sáng thứ Hai đến trường dự lễ chào cờ, tức là lễ thượng cờ. Cờ sẽ được kéo lên đỉnh, và sẽ được giữ ở đó, ngạo nghễ tung bay nhìn các học sinh suốt tuần. Các học sinh đến trường lúc nào cũng nhìn thấy lá quốc kỳ trong suốt tuần nhắc nhở mình chăm chỉ rèn luyện để sau này trở thành người có ích cho đất nước.

Các lớp nhóc em cuối giờ học chiều thứ Bảy lại chào cờ, mà là đứng ra là dự lễ hạ cờ. Cũng là hát quốc ca, nhưng lá cờ được hạ từ từ xuống, hết bài quốc ca là lá cờ phủ trên vai những người hạ cờ. Hình ảnh đó cũng thiêng liêng và đẹp như hình ảnh lá quốc kỳ ngạo nghễ trên đỉnh cột cờ. Lá cờ làm tròn nhiệm vụ trong tuần ở trường học cũng cần được nghỉ ngơi ngày Chủ nhật như các nhóc con vậy.

Nhóc con lặng im một hồi ra chiều thâm thía, lại gục gặc gục gặc.

Nhưng nếu trường chỉ học một buổi thì sao. Thì hạ cờ trưa thứ Bảy.

Rồi mùa mưa, tội nghiệp lá cờ lắm. Ướt lướt thướt, còn bay màu nữa. Mau rách lắm. Cái này thì phải chịu thôi, phải chọn lá cờ thật tốt, chịu đựng được nắng mưa. Bí quá thì sau khi thượng cờ, các học sinh về lớp hết thì bác tùy phái, tức là ông cụ cái gì cũng làm hết, sẽ nhẹ nhàng nghiêm trang một mình hạ lá cờ xuống, cất đi. Đến trưa thứ Bảy, ông cụ sẽ một mình làm lễ thượng cờ, như vậy các nhóc em có sẵn lá cờ trên đỉnh để làm lễ hạ cờ.

Cũng chính vì công phu như vậy, cho nên bây giờ nhóc con chỉ thấy lễ thượng cờ đầu tuần. Trưa thứ Hai, lá quốc kỳ sẽ được đem xuống và cất luôn để chờ sáng thứ Hai tuần sau. Và thường là trường của nhóc con chỉ có cái cột cờ mà chẳng có lá cờ.

Để cho dễ tháo lắp lá cờ với sợi dây, người ta thường đính vào lá cờ hai cái khoen nhỏ, có khi ở giữa hai cái khoen còn có một thanh kim loại mỏng cặp sát vào mép lá cờ để giữ cho lá cờ luôn căng ở mép phía trong cột cờ và không bị xoắn trong gió. Hai cái khoen ở lá cờ sẽ được móc vào hai cái móc đính sẵn trên dây, rất tiện lợi. Nhưng lá cờ có thanh kim loại ít được dùng trong trường học vì sẽ không thể gấp nhỏ lá cờ lại được. Một giải pháp khác là để thanh kim loại nằm lại trên sợi dây cùng với hai cái móc.

Sợi dây làm bằng vật liệu nhẹ và bền với nắng mưa, phải di chuyển tròn tru trong một cái ròng rọc trên đỉnh của cột cờ. Điều quan trọng là sợi dây phải tạo thành một vòng kín sau khi đã được xỏ qua cái ròng rọc. Bởi vì nếu hở ra, chỉ một cơn gió nhẹ, sợi dây sẽ tuột ào ào thành một con rắn cuộn đống ở chân cột cờ, bỏ lại cái ròng rọc trên cao. Rồi sau đó thì sao, mượn xe thang của Điện lực hay Cứu hỏa để lên đỉnh cột xỏ lại sợi dây vào ròng rọc chẳng? Hoặc ngồi khóc chờ ông Bụt hiện ra hỏi “Vì sao con khóc”.

Vì vậy, trong khi và sau khi tháo lá cờ ra, phải hết sức thận trọng. Nghiêm trang gìn giữ lá cờ trong tay và trên vai, nhưng hai tay phải nắm cho chắc và móc ngay hai cái móc ở hai đầu sợi dây vào với nhau, sau đó chưa hết nữa. Còn phải kéo cho sợi dây chạy một đoạn, đưa hai cái móc đó chạy lên cao khoảng giữa cột cờ cho chắc ăn, rồi buộc gọn sợi dây vào cột cờ.

Sao mà lôi thôi đưa hai cái móc lên cao chi vậy. Bởi vì, cột cờ là nơi mà các nhóc con rắt hay ra ngồi. Mà ngồi không thì ngứa tay, mà ngứa tay thì phải tìm cái gì đó để nghịch, mà nghịch thì đã có sẵn sợi dây sát ngay bên cạnh.

Bên cạnh thì bị nghịch. Bị nghịch vì ở ngay bên cạnh. Triết lý chống xâm lăng ngàn đời. Triết lý tình nghĩa ngàn đời.

Nghịch sợi dây thì rất dễ nghịch hai cái móc nếu hai cái móc ở ngay trước mặt. Mà đã nghịch thì nếu hai cái móc đang móc vào nhau, nhóc con sẽ tháo hai cái móc ra, móc ra móc vô, móc vô móc ra, gió có thổi qua, tuột tay móc chạy. Móc chạy đi đâu. Móc chạy theo sợi dây lên đỉnh cột cờ. Nhóc con ngửa cổ ngó theo, sợi dây và cái móc phi thân lên gặp cái ròng rọc, chui qua luôn, chớp mắt bỏ lại cái ròng rọc bơ vơ trên đỉnh cột. Chớp mắt, nhóc con cũng bơ vơ vì bạn bè chung quanh đã tháo thân khi thấy nhóc con đứng với sợi dây nằm một đống như con rắn dưới chân... Không dám kể tiếp vì hậu quả hơi bị buồn. Có một khả năng tươi sáng là nhóc con cũng bỏ chạy luôn mà không bị bắt lại hoặc ai đó tố giác, sau đó cả đời nhớ là không bao giờ được nghịch sợi dây ở cột cờ...

...

Trưa nắng thứ Hai, giờ tan trường.

Cờ Đỏ em nhỏ chút xíu lằng xằng ra hạ cờ đem cất. Cô Sâm cười khoái chí.

Trường không có tùy phái. Chỉ có hai Bà Bác của các Cha Lasan. Hai Bác sống theo trường. Một Bà Bác lo dọn dẹp vệ sinh là đủ hụi hơi, nhưng lúc nào cũng cười như ông Thiện. Một Bà Bác giữ trường, chùm chìa khóa nặng hơn người, dáng đi tất tưởi. Học sinh

trong trường rất sợ ông Ác này, chỉ có các Cờ Đỏ là gần gũi, bởi vì các Cờ Đỏ làm hết các công việc cho trường giống như tùy phái. Đỡ đàn tay chân cho ông Ác xong còn xúm lại trêu ghẹo, lúc đó mới thấy ông Ác cười.

Cờ Đỏ em nhỏ chút xíu đang làm tùy phái đi hạ cờ.

Chớp mắt, Cờ Đỏ em thấy mình bơ vơ... trước cái cột cờ với cái ròng rọc cũng bơ vơ trên đỉnh cột.

Chỉ còn có nước leo thôi cung.

Cờ Đỏ anh ra nghiệm thu hiện trường ngay lập tức. Vừa nghiệm thu vừa ôn bài. Bàn dòn ồi dẻo me dai. Me leo thoải mái, nhánh con nhỏ hơn ngón tay cứ đập sát thân không gãy. Khế leo cành nhỏ được nhưng phải vịn cành to. Vú sữa cành to cũng không được ra cách thân hơn hai tấc, cứ sát thân mà đứng. Trứng cá thì nằm dài trên cành nhỏ bằng ngón tay cũng không sao, chắc ăn bên dưới là cát hay mặt nước... Chết cha, sách không có cột cờ. Cột cờ chỉ có thân mà không có nhánh. Cột cờ nhỏ chút xíu mà cao hơn bàn ồi trứng cá me vú sữa khế. Sờ tay vào cột cờ nóng hổi, sân cờ cũng tráng xi măng nóng hổi cứng ngắt cung ơi, chưa tính cái cột bóng rổ nằm ngay sát đó nữa. Từ trên cao phi xuống chỗ nào cũng sang nhà thương Tân Định được hết...

Cờ Đỏ anh gạt thẳng em nhỏ ra, cởi áo (cái tạt đến già không bỏ, cứ ở trần khi động chuyển tay chân). Chết để tao chết trước.

Các Cha Lasan dựng chi ái cột cờ ác nghiệt nổi bằng mấy cái ống nước như mấy cái que đuôi gà, cao ngang lầu Hai chứ chơi sao. Trước đây khi lắp, chắc chắn không tùy phái thì cũng mấy anh Lasan đã từng leo thôi. Cột cờ ơi, ngoài cứng trong cũng cứng luôn nhé, đừng có mục bậy. Má ơi có khi hôm nay con không gặp Má nữa. Làm anh thì phải đỡ cho em thôi. Lên đường. Không có cái ngu nào giống cái ngu nào hết.

Cờ Đỏ anh quấn mấy vòng dây vào tay, cẩn thận móc hai cái móc vào nhau, ôm cột cờ leo lên. Nóng nhưng rồi cũng quen. Lại ôn bài. Không được nhìn xuống. Qua hết cái cột bóng rổ, qua hết đoạn thân cột lớn dưới cùng. Khóa chân nhìn lên, cái cột nhỏ chút xíu, cái ròng rọc ở tí trên cao cũng nhỏ chút xíu. Cái cột cũng chắc ghê há, không thấy run rẩy gì. Đội ơn các Cha Lasan, làm cái gì cũng chắc chắn. Cờ Đỏ anh cũng chắc bụng. Mặt trời lóa sáng trên đầu, Cờ Đỏ anh phải nhắm mắt lại một hồi.

Gần đến đỉnh, cột cờ bắt đầu đung đưa trong gió, Cờ Đỏ anh còn nghe tiếng Cô Sâm “Em xuống ngay”. Nghĩ trong bụng “Lỡ rồi Cô ơi, em ráng chút nữa là tới”. Tự nhiên thấy thương Má quá, nhớ chuyện Má kể hồi nhỏ Tám bị đốn gốc cau ngã từ trên xuống.

Khi không còn nghe tiếng Cô Sâm nữa thì Cờ Đỏ anh đã nhìn được sàn lầu Hai và chạm tay vào cái ròng rọc. Khóa chân khóa tay chắc chắn vào cột nhưng vẫn phải xoay trở hai bàn tay để xỏ cái móc và sợi dây qua ròng rọc, móc kỹ. Tuột tay một cái là công toi hoặc mình toi, còn phải kéo thử để chắc ăn sợi dây nằm gọn trong rãnh ròng rọc.

Gió vẫn đu đưa, đến đây rồi thì ôm cho chắc, ngắm xung quanh một vòng. Sân trường mình nhỏ chút tí. Không ai ngắm sân trường như mình ngắm bây giờ. Cờ đỏ em nhỏ chút xíu đang nháy cà tưng...

Sau lần đó, Cờ Đỏ anh muốn cái gì, thì cái mặt của Cờ Đỏ em luôn xuất hiện trước tiên.

Sau lần đó, Cờ Đỏ anh trở thành chuyên viên... leo cột cờ của trường. Còn leo nhiều lần nữa, bởi vì các nhóc con thường hay ra ngồi ở cột cờ, mà ngồi không thì hay ngứa tay...

Danh mục công tác của Đội Cờ Đỏ có thêm mục “Leo cột cờ”.

Cứ mỗi lần nghe ai nói “Cho leo cây...”, “Cho ôm cột đèn...”, “Anh ơi, đừng đu dây điện nữa, xuống đi...” là có người cười tủm tỉm một mình, nhớ lại cái cột cờ trường cũ.

Không có cột cờ thì không phải leo cột cờ...

...

“Hồi đó trường Bồ Mẹ có cái cột cờ...”

Ethiopia, đầu năm 2009